

Uithuizen

De schutspatroon van de kerk van Uithuizen

Toen in april 2010 de kerk van Uithuizen werd overgedragen aan de Stichting Oude Groninger Kerken, was er weer verwarring naar aanleiding van de vraag aan welk heilig persoon de kerk in vroeger tijden gewijd was geweest: St. Jacobus of St. Dionysius. Lang ging men ervan uit dat de heilige apostel Jacobus als schutspatroon van de kerk had gediend. Een schutspatroon of beschermheilige vertegenwoordigt iets (een kerk, maar ook wel een stad of bijvoorbeeld een groep mensen met dezelfde kenmerken of bezigheden) of iemand (individueel) bij God. Zo werd recent in het Vaticaan de vorige paus Johannes Paulus de 2e zaligverklaard: een eerste stap op weg naar de status van heilige.

Jacobus of Dionysius?

In de geschiedschrijving werd al snel aangenomen dat het Jacobus zou zijn geweest die in de kerk van Uithuizen werd vereerd. Onder andere doordat een schildering op een van de gewelven als Jakobus werd gezien. Ook komen wijdingen aan Jakobus in het Groningerland vaker voor, bijvoorbeeld te Zeerijp. In Uithuizen zelf is de rooms-katholieke parochie nog altijd aan Jacobus gewijd. Logischerwijs stond de kerk dan ook sinds jaar en dag bekend als de 'Jacobi-kerk', een benaming die nog steeds wel wordt gebruikt. Vandaar dat de Stichting Oude Groninger Kerken ten tijde van de overname van de kerk werd gebeld door mensen die meenden dat de stichting een verkeerde naam voor de kerk gebruikte. Tien jaar geleden bleek uit historisch onderzoek dat de referentie aan Jacobus met betrekking tot de kerk van Uithuizen niet klopt: uit letterlijke vermeldingen in de oudste schriftelijke bronnen en documenten over deze kerk bleek dat ze onder de hoede stond van ene heilige "Dionysius". Deze staat ook afgebeeld op de stempels die de pastoors van Uithuizen gebruikten om hun brieven en belangrijke papieren mee te verzegelen. Op een van de zegelstempels is hij zeer duidelijk herkenbaar. Hierop staat namelijk een bisschop (te zien aan de mijter) die zijn hoofd in zijn handen draagt – het kenmerk van St. Denis zoals hij ook wel heet.

De heilige Dionysius

Kopje kleiner maken

Dionysius was in de derde eeuw bisschop van Parijs toen de stad nog voornamelijk Keltisch was. De bisschop was zo populair onder de bevolking dat de heidense priesters zich zorgen begonnen te maken; door Dionysius' preken verruilden veel Galliërs hun geloof in de oude godenwereld voor het Christendom. De druiden voelden zich dermate bedreigd dat ze Dionysius een kopje kleiner wilden maken, letterlijk. Aldus geschiedde, op de heuvel waar zij hun heiligdom hadden en die nu Montmartre is. Volgens de legenda pakte Dionysius na de executie rustig z'n hoofd op en wandelde er nog zo'n tien kilometer mee rond, ondertussen lustig predikend. Op de plek waar hij uiteindelijk toch ineens zeeg en overleed werd hij ook begraven. Er ontstond een klooster waar later een enorme kathedraal bij werd gebouwd. Hier werden praktisch alle Franse koningen begraven en St. Denis werd de patroonheilige van dit koningshuis en daarmee van Frankrijk.

Je kunt het een bizarre speling van het lot noemen dat uitgerekend deze heilige niet in staat bleek de Franse monarchie te behoeden voor het einde dat ruim vijftien eeuwen eerder ook het zijne was geweest. In 1773 vonden Louis XVI en zijn koningin Marie-Antoinette – het laatste volwaardig regerende Franse koningskoppel - de dood door onthoofding onder de guillotines van de Franse Revolutie.

Franse heilige in Uithuizen

In Uithuizen is St. Dionysius niet altijd met evenveel eerbied behandeld. Dit had akelige consequenties, getuigt de volgende wonderbaarlijke geschiedenis, indertijd opgetekend door een oude pater. In de zeventiende eeuw - toen de kerk van Uithuizen inmiddels in protestantse handen was overgegaan - lag een reeds lang vergeten houten beeld van de heilige "met sijn afgehouden hoofd in de hand, aleer gestaen bouen op het hoogaltaer" op de zolder van de kerk, "daer de koster sijn duijven vut en in vliegende heeft". "Wat moet je er mee?", zal de koster gedacht hebben en heeft het toen van boven "neergesmeten ende gepresenteert aan een Holtcoper". De houtcoper heeft 't daarna "met een bijl aen stucken gehouwen int vijver [= vuur] geworpen." Dit nu had hij beter niet kunnen doen, want: "Seer corts hiernaer is sijn vrouw in de kraem beuallen van een kreupele soon, die nu noch dese dag creupel gaet laengst de straet." St. Dionysius wil dus respect, en dat krijgt hij in Uithuizen nu wel: de kerk heet opnieuw Dionysiuskerk. Haar oude schutpatroon krijgt weer de eer die hem toekomt

